

LURRAREN ERRAIK

Karrantza Bizkaiko eta Euskadiko mendebaldeko muturrean dagoen udalerría da. Aparteko landa-paisaia ez ezik, industria-ondare garrantzitsua ere badu. Hemen dago, esaterako, Dolomitas antzinako fabrika, gaur egun museoa dena.

Industria-gune honek lotura estua du Pozalagua kobazuloarekin.

Biek partekatzen dute haranaren parajea, industria-ondarea elementu anitzak batzeko gai dela agerian jarriz, hala nola makinak, ekoizpen-eremuak, paisaiak edo lehengaiak. Kasu honetan, Euskadiko enpresa handienetako baten zerbitzura (Bizkaiko Labe Garaiak, hain justu).

> Dolomitas museoa > Pozalagua kobazuloa

➔ Karrantzako Ambasaguas auzoan dagoen fabrika honek denboran atzera egiteko aukera ematen digu, Bizkaiko industrializazioa bere goren aldiaren zegoen urteetara. 1947an sortua, **Dolomitas del Norte** enpresak Bizkaiko industriako labe metalurgikoak estaltzeko adreilu erregogorak fabrikatzen zituen, batez ere Labe Garaietakoak.

1956an, Donosa harrobia ustiatzeari ekin zion, dolomita hidrotermalaren azaleratzea paregabea baitzen bertan (Ranero haitzean, Pozalagua haitzuloaren parean). Aireko tranbia baten bidez garrantzen zuten harrobitik ateratako dolomita Ambasaguas auzora (8 km ingurura), Dolomitas del Norte fabrikaren instalazioetara.

Pozalagua kobazuloa auditorioaren harmailak

Aireko tranbiak oso erabiliak izan ziren meatzaritzan, distantziak nabarmen murrizten zituztelako eta iristeko zailak ziren tokien arteko garraioa errazten zutelako. Kasu honetan, ia 3 kilometrokoa zen harrobiaren eta fabrikaren arteko ibilbidea. 27 asto metalikok eusten zioten tranbiaren kableari ibilbidean zehar. Karrantzako aireko tranbia Bizkaiko azkena izan zen, eta 1976ra arte egon zen martxan; harrobia itxi zuten urtera arte, hain justu.

Fábrica de Dolomitas

➔ Euskadin, **Dolomitas Museoan** soilik ikus ditzakegu horrelako aireko tranbiak mugitzen zituen polea-sistema erraldoia. Poleak deskarga-estazioan daude, fabrika bertan. 2002an, Saillkatutako Kultura Ondasun izendatu zuen Eusko Jaurlaritzak, monumentu-multzo kategoriarekin.

Dolomita deskarga-estazioko siloetan biltegitatu ondoren, labe birakarietara eramaten zuten. Horietan, mineralak 1800 graduko gorako tenperatura hartzen zuten, eta dolomita sinterizatu bihurtzen zen, adreilu erregogorrek egiteko erabiltzen zena. Adreilu horiek funtsezkoak izan ziren industrializazioan, galdategi handietako labe garaiak estaltzeko erabiltzen baitziren. Kiskalitako dolomitak labe industrialen tenperatura altuak jasan zitzaizkeen eta, adreilu erregogorretan erabiltzean, ez zen beharrezkoa labeak etengabe geldiaraztea mantentze-lanak egiteko; ondorioz, fabriken ekoizpena handitzen zen.

Museoan, gure historia industrialaren zati bat ezagutzeko aukera izango dugu, hain garrantzitsua izan arren nahiko ezezaguna dena. Gainera, txundigarria da Dolomitas bezalako fabrika bat sekulako ingurune honetan aurkitzea, Natura beste inon ez bezain oparo agertzen baita **Armañongo Parke Naturalean**. Bere gailur eta mendien artean makina bat ibilbide eta ehundaka leize zabaltzen dira. Parke naturalaren interpretazio-zentroa harrobitik erauzitako minerala birrindu eta kargatzen zuten instalazioetan dago. Handik fabrikara garraiatzen zuten.

Oso getu, 100 metro eskasera, **Pozalagua kobazulo** ikusgarria dago. Haitzuloa ustekabean aurkitu zuten harrobian izandako leherketa baten ondorioz, eta naturaren miraria da. Munduko estalaktita eszentrikoen pilaketarik handiena du. Egitura horiek grabitateari aurre egiten diote itxuraz, mosaiko liluragarri bat osatuz.

Pozalagua kobazulo

Estalaktiten eta beste formazio batzuen pilatze erraldoi horrek **leku hipnotiko bihurtu du Pozalagua kobazuloa, lurpeko katedral baten antza duena**. Ibilbideak zutabe, kolada eta aintziren artean sigi-saga egiten du. Kobazuloaren sabaitik milaka estalaktita eszentriko erortzen dira. Izugarritzko koralezko uharria osatzen dute itxuraz, Lurraren erraietan zabaltzen den baso modukoa. Pasabidearen amaieran egokitutako behatokitik Pozalaguako handitasunaz eta edertasunaz neurritz gabe gozatu ahal izango dute bisitariak. Barnealdeko tenperatura 13 gradukoa da urte osoan zehar. Beraz, komenigarria da jantzi aproposak eramatea.

NAHITAEZKOAK

Dolomitas Antzinako Fabrika Museoak

desagertutako garai batera hurbiltzen gaitu. Lantegiak adreilu erregogorrek egiten zituen Bizkaiko industriako labe metalurgikoak estaltzeko, batez ere Labe Garaietakoak. Dolomia zen zeregin horretarako erabilitako lehengaia; Pozalagua aldean zegoen harrobi batean erauzten zen minerala, eta bertatik lantegiraino garraiatzen zuten aireko kable baten bidez. Izan ere, erauzketan horiek eragindako leherketa baten ondorioz aurkitu zuten Pozalagua kobazuloa, estalaktita eszentriko bereziengatik ezaguna. Jarrí museoarekin harremanetan bisitaldia hitzartzeko.

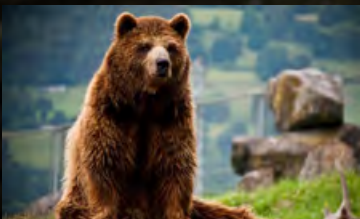

Enkarterrik **indianoen etxeen errekorra** du Euskadin. Etxezarrek arkitektura ezin ederragoa dute, eta Ameriketara dirutza egiten zuten indianoei buruzko sekulako istorioak ezkutatu dituzte urteetan zehar. Karrantzako Concha auzoan egingo dugun bisita honetan, indianoak nola aberastu ziren eta euren eguneroko bizitzaren pasadizo zirrargarrienak kontatuko dizkizugu (eguneroko luxuak, ongintza-lanak, etab.).

Museotik 7 bat kilometrora, **Armañongo Parke Naturalean, Pozalagua kobazuloa**

dago, 2013an Repsol Gidako Txokorik Onena aukeratu zutena. Ohiko estalaktitak ez bezala, Pozalaguak estalaktita eszentrikoak ditu, norabide guztietan aske hazten direnak, sustraien edo koralen antza duten forma imajinaezinak hartuz. Munduko estalaktita eszentrikoen pilaketarik handiena du Pozalaguak geologoek arabera. Bisita guztiak gidatuak dira. Igande goizetan Flashback esperientzian parte hartzeko aukera izango duzu. Ilunpetan barneratuko zara kobazuloan, buruko linterna bat eramanez, bere aurkitzaileek egiten zuten bezala.

3 km eskasera **Karpin Fauna** dago. Legez kanpoko trafikoagatik konfiskatutako basabereei, abandonatutako maskotei edo beste jatorri batzuetatik datorren fauna autoktono berreskurazinarri harrera egiteko zentroa da.

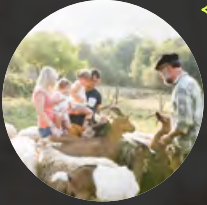

Armañongo Parke Naturaleko Parketxea

edo interpretazio-zentroa Pozalagua kobazuloaren aurrealdean dago, Dolomitas del Norte enpresaren harrobiko instalazioetan (mineralak birrindu eta kargatzen zuten gunean, hain justu). Eraikinak hiru solairu ditu, terraza-begiratoki batekin eta 3Dko kobazulo artifizial bat erakusten duen igogailu panoramiko batekin.

Dolomitas fabrika museotik 13 kilometrora dago **Lanestosa**, Bizkaiko udalerririk txikiena hedaduraz, baina hiribildu kategoria duena. Berrehun bat biztanle ditu eta osorik eutsi dio denboraren eraginari. Alde zaharrak bere horretan mantendu ditu XIII. mendetik bertako kale harriztatuak eta balkoi luzeko jauretxeak, lorez gainezka azaltzen direnak.

ARTZAIN BATEKIN EGUNA PASATZEA ETA 4.000 URTE GORAKO HISTORIA DUEN LANBIDE BATEN GAKOAK EZAGUTU NAHI DITUZU? Esperientzia ezberdina proposatu nahi dizugu natura betean, edonori zuzenduta, baina batez ere etxeko txikienekin goatzeko pentsatuta dagoena. Artzainak gaztandegira eramango zaitu eta artisau-gazta nola egiten duen erakutsiko dizu.-- Jarri Enkartur-ekin harremanetan sekulako esperientzia honetan izena emateko!

NOLA IRITSI

Karrantzara joateko, autoa erabiltzea komeni da. Bilbotik, sarbide nagusia BI-630 eskualde-errepidea da, eta ordubeteko iraupena du ibilbideak.

Kantabriatik bazatoz, CA-629 errepidea hartu beharko duzu Colindresen, eta Ramaleserantz abiatu.

Autoz

Dolomitas

[43.239499, -3.358149]:

<https://maps.app.goo.gl/pP1EmNkQFrwZPFgSA>

Cueva de Pozalagua

[43.260131, -3.385324]:

<https://maps.app.goo.gl/ssSvYjdEK4VbQyV38>

Trenez

Karrantza

[43.238854, -3.357937]:

FEVE Ferrocarriles de vía estrecha / Horarios y precios / Consulta de horarios (renfe.com)

Autobusez <https://www.bizkaia.eus/es/web/bizkaibus/lineas>

BIZIKLETEN ALOKATURUA ETA TXANGOAK:
Beroutes <https://beroutes.com/>
Urgebi Bikes <https://www.enkarterribike.com/>

NON JAN?

Karrantzan, gastronomia lurrari egindako omenaldia da. Nekazaritzak eta abeltzaintzak berebiziko garrantzia izan dute haranean mendeetan zehar. Esaterako, sonatua da hemengo esnea, ardi-gazta tradizionala egiteko erabiltzen dena (gogoratu bertako gaztandegi bat artzainarekin batera bisita dezakezula!). Baina, ororen gainetik, Karrantza ondo jatearen erreferentzia

da, gertuko produktu freskoei esker. Industriako lana neketsua zen, eta, beraz, otorduak indarberritzeko aukera eskaintzen zuen egunero plater sendoekin. Baina, ohitura osasungarriek lehenasuna duten garai honetan, ahosabai guztietarako aukerak ere badaude. On egin!

GOMENDIOAK

Eraman oinetako eroxoak ibiltzeko.

Errespetatu ingurumena, bertako bizilagunak eta animaliak.

Gozatu naturaz zaratarik egin gabe eta presarik gabe.

Autoz bazoaz, gogoratu txirindulariek eta oinezkoek lehenasuna dutela.

Errespetatu zirkulazioaren arau orokorrak.

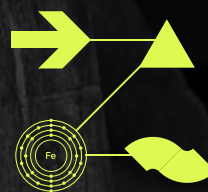
Kontuz ibili, batez ere tunelak eta zubibideak zeharkatzean.

Bizikletaz bazoaz, erabili beti kaskoa eta ibili kontu handiz ibilgailuekin partekatutako tarteetan.

LORTU INFORMAZIO GEHIAGO: www.visitenkarterri.com

JATORRIA; MENDIA,
BURDINA ETA ITSASOA
EL ORIGEN; MONTAÑA,
HIERRO Y MAR

www.visitenkarterri.com

Euskadi, anzolana, bien común

EUSKADI
BASQUE COUNTRY

Basque
INDUSTRIAL
TOURISM

Bizkaia
foru aldundia
diputación foral

IRON RIVER
INDUSTRIAL
TOURISM
IN BIZKAIA

enkartur
www.visitenkarterri.com